

UČENIE UČENÍKOV (1)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Mar 8,22–38; Mar 9,1–50 (Mat 20,29–34; Ján 12,25; Mal 4,5,6; Luk 9,30,31)

ÚVODNÝ TEXT

Zavolal k sebe zástup aj s učeníkmi a povedal im: „Ak ma niekto chce nasledovať, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma.“ (Mar 8,34)

Prvá polovica Evanjelia podľa Marka sa zameriava na to, kto je Ježiš. Jeho mocné učenie a pôsobivé zázraky ukazujú tým istým smerom: On je Mesiáš. V polovici Evanjelia nastáva zvrät, keď sa Ježiš opýta učeníkov, za koho Ho považujú.

Peter odpovie na túto otázku veľmi jasne a presvedčivo (Mar 8,27–30). Hneď nato začne Ježiš vysvetľovať, kam smerujú Jeho kroky ako Mesiáša. My dnes vieme, že Jeho cieľom bol kríž.

Od záveru ôsmej kapitoly až do konca desiatej kapitoly sa Ježiš zameriava na vyučovanie svojich učeníkov počas rôznych ciest. V týchto kapitolách sa nachádzajú aj Jeho predpovede o kríži. Po nich bude nasledovať vysvetlenie toho, čo znamená byť učeníkom. Ide o veľmi dôležité naučenia, ktoré sú aktuálne aj dnes.

V tejto časti Evanjelia podľa Marka (Mar 8,22–10,52) sa stretáme s uzdravením dvoch rôznych slepcov. Jedno uzdravenie sa nachádza v polovici ôsmej kapitoly (Mar 8,22–26), druhé v závere desiatej kapitoly (Mar 10,46–52). Tieto zázraky ilustrujú, že učeníctvo má duchovný rozmer, ktorý sa týka pochopenia, kto Ježiš je a kam smeruje. Tak ako Jeho učenie pred dvetisíc rokmi oslovilo a formovalo dvanásť učeníkov, tak aj dnes premieňa učeníkov a učí ich, že súčasťou nasledovania Ježiša je obetovanie sa a zároveň takéto nasledovanie prináša veľkú odmenu.

OSNOVA LEKCIE

Ôsma a deviata kapitola nás privádzajú do druhej časti Evanjelia podľa Marka, v ktorej sa Ježiš (smerujúci teraz do Jeruzalema) bude venovať tomu, aby učeníkov naučil, čo je zmyslom Jeho služby, a čo znamená byť Jeho nasledovníkom.

- Mar 8,22–30: Slepci a učeníci „vidia“ (nedeľa)
- Mar 8,31–38: Naučenie o tom, čo znamená nasledovať Ježiša (pondelok)
- Mar 9,1–29: Premenenie na vrchu a vyslobodenie posadnutého (utorok)
- Mar 9,30–41: Naučenie o skutočnej veľkosti (streda)
- Mar 9,42–50: Naučenie o zodpovednosti za druhých (štvrtok)

VIDIEŤ ÚPLNE JASNE

²⁴A on [slepec] otvoril oči a povedal: „Vidím ľudí; vyzerajú ako stromy, ale chodia.“ ²⁵Potom mu znova položil ruky na oči a on začal vidieť. Slepec ozdravel a všetko videl úplne jasne. ²⁶A poslal ho domov a prikázal mu: „Ale do dediny nechod!“ ... ²⁹On sa ich [učenikov] opýtal: „A za koho ma pokladáte vy?“ Peter mu odpovedal: „Ty si Kristus!“ ³⁰No on im dôrazne prikázal, aby o ňom nikomu nehovorili. (Mar 8,24–26.29.30)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si text Mar 8,22–30. Prečo Ježiš potreboval na uzdravenie slepého dva dotyky? Aké ponaučenie vyplýva z tohto príbehu?

Evanjeliá uvádzajú niekoľko textov o nevidomých, ktorých Ježiš uzdravil. Okrem dnešného textu nachádzame u Marka aj záznam o uzdravení Bartimea (Mar 10,46–52). Matúš hovorí o uzdravení dvoch slepcov (Mat 20,29–34) a Ján 9 rozpráva príbeh o tom, ako Ježiš uzdravil človeka slepého od narodenia, ktorého *poslal umyť sa do rybníka Siloe*.

Náš dnešný príbeh je však v mnohom jedinečný. Objavuje sa iba u Marka a je to jediný Ježišov zázrak, ktorý si na dokonalé uzdravenie vyžaduje dva činy. Súčasťou príbehu je citlivo pôsobiaci detail, že Ježiš vzal muža za ruku a vyvie-dol ho von za dedinu (Mar 8,23). Z Ježiša vyžaruje súcit s mužom a pochopenie pre jeho utrpenie.

Ale prečo dva dotyky? Keďže ide o jediný zázrak, ktorý zahŕňa dva činy, nezdá sa pravdepodobné, že by pri prvom dotyku Ježiš nepreukázal dostatok svojej moci. V tomto prípade ide skôr o „hrané podobenstvo“, ktoré ilustruje, ako niekedy trvá dlhší čas, kým sa u človeka rozvinie duchovné *videnie*. Takýto výklad potvrdzuje literárne spracovanie perikopy. Ježišovo vyučovanie učeníkov o Jeho smrti a vzkriesení je tu orámované uzdravením jedného nevidomého na začiatku a druhého na konci. Obnovenie zraku sa stáva metaforou pre vnímavé a chápané učenie.

Učitelia milujú otázky. Často sú kľúčom k odomknutiu *žiakovho pochopenia*. V tejto pasáži *nastáva v Evanjeliu podľa Marka zlom*. Ukazujú to tri charakteristiky: (1) Ježiš sa pýta svojich učeníkov, za koho Ho považujú. To nikdy predtým neurobil. (2) Peter je prvou osobou, ktorá nie je posadnutá démonom, a napriek tomu vyhlasuje, že Ježiš je Mesiáš. (3) Hneď po zjavení, kým Ježiš je, začína Učiteľ vysvetľovať, že *smeruje ku krížu*.

Prečo Ježiš vyzýva svojich učeníkov, aby nikomu nehovorili, že je Mesiáš? Môže sa zdať, že takáto výzva je v rozpore s myšlienkou nastolenia Božieho kráľovstva. V Ježišových dňoch sa však „mesiáš“ spomínal predovšetkým v politickom kontexte. „Mesiáš“ mal zvrhnúť rímsku nadvládu a vyslobodiť Izrael z područia cudzej mocnosti. Ježiš sa nechcel stať a ani sa nestal takýmto „mesiášom“. To je aj dôvod, prečo učeníkov nabáda, aby mlčali o Jeho identite.

APLIKÁCIA ■ Kedy môže nastať situácia, že je lepšie mlčať a nešíriť niektoré informácie, aj keď sú pravdivé?

CENA UČENÍCTVA

³⁴Zavolal k sebe zástup aj s učeníkmi a povedal im: „Ak ma niekto chce nasledovať, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. ³⁵Lebo kto by si chcel zachrániť život, stratí ho. Kto však stratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ho. ³⁶Ved' čo osoží človeku, ak získa aj celý svet, ale uškodí svojmu životu?“ (Mar 8,34–36)

Prečítaj si text Mar 8,31–38. Čo Ježiš hovorí o cene za nasledovanie Krista?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Učeníci dospeli vo vzťahu k Ježišovi k rozhodujúcemu bodu. Odteraz vedia, že On je Mesiáš. Čitatelia Marka to však vedia už od úplného začiatku knihy (Mar 1,1), a preto majú oproti často zmäteným a tápajúcim učeníkom výhodu.

Keď Ježiš prvýkrát povolal učeníkov, povedal im, že ich urobí rybármi ľudí (Mar 1,17). Nespomenul žiadne problémy ani možné ťažkosti. Ale teraz, keď už naozaj vedia, kto On je, odhaľuje im cieľ svojho poslania – že je potrebné, aby veľa trpel, bol odmietnutý a zabitý, a napokon po troch dňoch vstal z mŕtvych. Pre učeníkov je to nesmierne šokujúca správa! Peter, ktorý práve vyznal, že Ježiš je Mesiáš, si Ho vezme bokom a začne Mu za slová o zavrnutí a zabití dohovárať. Autor opisuje celý príbeh formou nepriamej reči. Až na konci nechá prehovoriť priamo Ježiša: „Chod' za mňa, satan, lebo nemyslíš na Božie veci, ale na ľudské.“ (Mar 8,33) Tieto slová museli Petra nesmierne zabolieť. Ježiš nazýva Petra satanom a hovorí mu, aby Mu nestál v ceste, pretože také myšlienky nie sú v súlade s Božou vôľou.

„Petrove slová nemohli Ježišovi pomôcť ani ho potešiť pred ťažkou skúškou. Nezhodovali sa s Božím milostivým zámerom s hynúcim svetom ani s učením o sebaobetovaní, ktoré prišiel Ježiš potvrdiť vlastným príkladom.“ (DA 415; CL 271)

Ježiš svojich nasledovníkov povoláva mať rovnaký cieľ ako On – vziať kríž a nasledovať Ho. Ukrižovanie bolo v Rímskej ríši najkrutejším, najponížujúcejším a najzstrašujúcejším spôsobom popravy. Každý sa chcel vyhnúť krížu. Prečo by teda niekto mal chcieť niesť kríž ako symbol svojej oddanosti Ježišovi?

Ježiš vysvetľuje nielen cenu učeníctva, ale aj jeho veľký význam. V paradoxe kresťanskej viery sa strata života stáva spôsobom, ako ho získať. Naproti tomu snaha získať celý svet, ale prísť o večný život, pôsobí absurdne. Elegantne to vyjadril misionár Jim Elliott vo svojom denníku z 28. októbra 1949: „Nie je hlupák ten, kto sa vzdáva toho, čo si nemôže nechať, aby získal to, o čo nemôže prísť.“

- „Kto miluje svoj život, stratí ho, a kto svoj život na tomto svete nenávidí, zachová si ho pre večný život.“ (Ján 12,25) Akú osobnú skúsenosť máš s týmito slovami?

APLIKÁCIA

NA VRCHU PREMENENIA A POD NÍM

²O šesť dní vzal Ježiš so sebou Petra, Jakuba a Jána a vyviedol len ich na vysoký vrch, kde boli sami. Tam sa pred nimi premenil. ³Rúcho mu tak zbelelo, že by ho nijaký bielič na svete nevedel tak vybieliť. ⁴A zjavil sa im Eliáš s Mojžišom a rozprávali sa s Ježišom. ... ²³Ježiš mu odpovedal: „Ak môžeš?! Pre toho, kto verí, je všetko možné.“ ²⁴Chlapcov otec hneď zvolal: „Verím, pomôž mojej neviere!“ (Mar 9,2–4.23.24)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Mar 9,1–13. Čoho svedkami boli Peter, Jakub a Ján počas noci strávenej na vrchu?

Ježišova predpoveď, že „niektorí z tých, čo tu stoja, určite neokúsia smrť, kým nevidia prichádzať Božie kráľovstvo s mocou“ (Mar 9,1), sa naplnila v priebehu niekoľkých dní, keď vzal Petra, Jakuba a Jána na vysoký vrch. Zo všetkých učeníkov zobral len ich troch, aby boli svedkami Jeho premenenia do slávy nebeského kráľovstva.

Eliáš a Mojžiš prichádzajú z nebeských výšin, aby sa rozprávali s Ježišom. Lukáš poznamenáva, že hovorili o Ježišom „odchode“ (grécky *exodos*), ktorý sa mal čoskoro uskutočniť v Jeruzaleme (Luk 9,30.31). Táto scéna naplnená nebeskou slávou má v sebe obsiahnuté posolstvo o Ježišovej smrti na kríži (porovnaj s Mar 9,9). Práve táto skúsenosť mala posilniť nádej učeníkov, keď uvidia, že Ježiš je ukrižovaný.

Po návrate z vrchu sa nasledujúce ráno traja učeníci Ježiša pýtajú na učenie farizejov o príchode Eliáša. Táto myšlienka je pravdepodobne spojená s očakávaním, že pred príchodom Mesiáša sa najprv objaví Eliáš (porovnaj s Mal 4,5.6). Ježiš odpovedá, že Eliáš už prišiel. Týmito slovami odkazuje na Jána Krstiteľa. Tak ako bol zabitý Ján, aj Ježiš zomrie rukami nepriateľov pravdy, ale po troch dňoch vstane z mŕtvych.

Po noci naplnenej nebeskou slávou sa na úpäti vrchu odohrala scéna naplnená žalosťou a nepochopením (pozri Mar 9,14–29). Deväť učeníkov sa stretlo s chlapcom posadnutým démonmi, ale nedokázali ho uzdraviť. Keď na scénu prichádza Ježiš, rozbehne sa k Nemu veľký zástup ľudí – učeníci, zákonníci a mnoho prizeraajúcich sa. Problém sa odvíja okolo „ducha temnoty“, ktorý má nad chlapcom moc. Zdá sa, že Ježiš sa nezvykle dlho vypytuje na podrobnosti tejto posadnutosti. Otcovi chlapca sa zdá celá situácia nezvládnuteľná a vyhrkne: „Ak môžeš niečo urobiť, zľutuj sa nad nami a pomôž nám!“ (Mar 9,22) Ježiš veľmi citlivo vníma, čo sa odohráva, a v otcových slovách zachytil vyjadrenie pochybností. Ježišova odpoveď je reakciou na tieto pochybnosti. Jeho slová je možné parafrázovať takto: „Čo máš na mysli, keď hovoríš: Ak môžeš?“ (Mar 9,23) Otec zrazu ako blesk z čistého neba pochopí, že problém nemá len jeho syn, ale aj on v podobe vlastných pochybností a nedostatku viery. Jeho nevera by dokonca mohla viesť k tomu, že jeho syn nebude uzdravený. Zúfalý otec sa chytá Ježišovho milosrdenstva so slovami hodnými zapamätania: „Verím, pomôž mojej neviere!“ (Mar 9,24) Po týchto slovách Ježiš chlapca uzdravuje.

APLIKÁCIA ■ Bol si niekedy vystavený situácii, keď si aj ty volal: „Verím; pomôž mojej nevere“? Kedy to bolo? Čo si sa z toho naučil?

KTO JE NAJVÄČŠÍ?

³⁵ Ježiš si sadol, zavolať si Dvanástich a povedal im: „Kto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a služobník všetkých!“ ³⁶ A vzal dieťa, postavil ho doprostred nich, potom ho zobral do náručia a povedal im: ³⁷ „Kto prijíma jedno takéto dieťa v mojom mene, mňa prijíma. A kto mňa prijíma, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal.“ (Mar 9,35–37)

Prečítaj si text Mar 9,30–41. Čo majú spoločné a v čom sa líšia prvé dve Ježišove predpovede o Jeho smrti a zmŕtvychvstani (porovnaj s Mar 8,31)? Aký spor vznikol medzi učeníkmi? Ako ho Ježiš rieši?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

V prvej predpovedi Ježiš hovorí o tých, ktorí Ho odmietnu a zabijú. V druhej predpovedi Ježiš pridáva informáciu, že bude zradený. Neoznačuje konkrétne svojho zradcu, ale čitateľ už vie, kto ním je, pretože autor evanjelia ho stotožňuje už na začiatku s Judášom (pozri Mar 3,19). Ježiš opäť hovorí o svojom zabíí a následnom vzkriesení po troch dňoch. Zdá sa však, že učenici sa o podrobnosti tejto predpovede zaujímajú ešte menej ako pri prvej predpovedi. Neželané správy nevedú k diskusii.

Pri svojej prvej predpovedi sa Ježiš nachádzal na sever od Galilejského mora, neďaleko Cézarey Filipovej (Mar 8,27). Pri tejto druhej predpovedi prechádza Galileou (Mar 9,30) a vchádza do Kafarnauma (Mar 9,33). Celkom dobre si preto vieme predstaviť Jeho cestu zo severu na juh. Do Kafarnauma však vstupuje sám, keďže dvanásť učeníkov zaostáva. Keď sa opäť stretnú, Ježiš sa učeníkov pýta, o čom sa rozprávali počas cesty. Všetci sú ticho, čo je jasné znamenie, že im je Jeho otázka nepríjemná, akoby boli malé deti prichytené pri niečom zlom. Učenici sa totiž dohadovali, kto z nich je najdôležitejší. Nie každý je ochotný si to priznať, ale otázku, kto je najdôležitejší či najväčší, si kladieme všetci. V Božom kráľovstve však táto otázka platí presne naopak.

Ježiš odpovedá na problém v dvoch krokoch. Najprv vysloví jasné vyhlásenie, že ak chce byť niekto prvý (najväčší), musí sa stať sluhom. Potom Ježiš ilustruje svoju myšlienku skutkom. Neďaleko zrejme stálo dieťa a počúvalo. Ježiš dieťa vzal a postavil ho do stredu skupiny. Možno sa dieťa cítilo neisto, preto Ježiš zodvihol dieťa a podržal ho v náručí. Takto, s dieťaťom na rukách, svojim učeníkom vysvetľuje: „Kto prijíma jedno takéto dieťa v mojom mene, mňa prijíma. A kto mňa prijíma, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal.“ (Mar 9,37) Takto spája maličké dieťa so samotným Bohom.

Ján sa potom pýta na cudzincov, ktorí v Jeho mene vyhávajú démonov. Nepozdáva sa to ani jemu, ani ostatným učeníkom. Ježiš ich však učí dôležitú lekciu: „Kto nie je proti nám, je s nami!“ (Mar 9,40) Ukazuje, že pomoc tým, ktorí konajú kresťanskú službu, dokonca aj v malých veciach, nezostane v nebi nepovšimnutá.

■ Aká je biblická myšlienka dôležitosti a veľkosti v protiklade k svetským predstavám? O aký druh veľkosti sa usiluješ ty?

APLIKÁCIA

ZDRAVÍ ĽUDIA V PEKLE

⁴²Kto by zvedol na hriech jedného z takýchto malých, čo veria vo mňa, pre toho by bolo lepšie, keby mu na krk zavesili mlynský kameň a hodili ho do mora. ⁴³Ak ťa zväzda na hriech tvoja ruka, odtni ju! Lepšie ti bude vojsť do života okyptený, ako byť uvrhnutý s oboma rukami do pekla, do neuhasiateľného ohňa. (Mar 9,42.43)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Mar 9,42–50. Čo je hlavnou myšlienkou Ježišových slov v týchto veršoch?

Na prvý pohľad sa môže zdať, že táto pasáž je zbierkou nesúrodých Ježišových výrokov, ktoré sú pospájané bez akéhokoľvek zmyslu. Pri bližšom pohľade však zistíme, že každý nasledujúci výrok nejakým spôsobom súvisí s tým predchádzajúcim. V pasáži sa spomínajú tri hlavné pojmy, ktoré postupne rozvíjajú Ježišovo učenie: „zvieť na hriech“, „oheň“ a „sol“.

Jeho prvý výrok o „malých“ sa týka nových veriacich. Učítelia a vodcovia majú v Božom kráľovstve za úlohu postarať sa o novoobrátených ľudí s osobitnou starostlivosťou. Takýto postoj nadväzuje na starozmluvnú etiku starostlivosti o tých najslabších v starovekej spoločnosti – vdovy, siroty a cudzincov. Na zdôraznenie tejto témy Ježiš používa hyperbolu, že by bolo lepšie utopiť sa v mori, ako spôsobiť hriech jedného z týchto „malých“.

Myšlienka „zvieť na hriech“ („pohoršiť“; Roh.) tvorí v tomto odseku najdlhšiu časť. Pred čitateľom stoja dva rébusy. Po prvé, naozaj Ježiš vedie ľudí k tomu, aby si odťali ruku či nohu alebo vylúpli oko? Po druhé, naozaj prichádza s učením o večne horiacom pekly?

Na prvú otázku musí zaznieť rozhodné „nie“. Ježiš neučí nič o mrzačení. Takúto prax judaizmus odmietal (porovnaj s 5Moj 14,1; 1Kráľ 18,27.28). Ježiš používa hyperbolu (zveličenie), aby vyjadril dôležitosť svojich slov. Ak je hrozná čo i len predstava straty ruky, nohy alebo oka, o čo väčšou pohromou by mal byť pre kresťana hriech!

Aj na druhú otázku treba odpovedať záporne. Nie, Ježiš neučí o večne horiacom pekly. Ako to vieme? Po prvé, pasáž obsahuje určitý komický aspekt. Vykresľuje pred nami obraz ľudí, ktorí vstupujú do nebeského mesta s jedným okom, jednou nohou alebo jednou rukou. Ako by potom vyzeral zástup ľudí smerujúcich do pekla? Nemalo by to byť práve naopak? Naozaj sa do pekla dostanú zdraví a do neba okyptení a slepí? Táto predstava je komická. Ak takáto vážna téma vyznieva smiešne, je zrejme, že Ježiš na zdôraznenie svojich slov používa hyperbolu. Hriech treba brať natoľko vážne, že by bolo lepšie prísť o ruku, nohu alebo oko, ako zhrešiť.

Pokiaľ ide o to, či je peklo večné, treba povedať, že večné sú jeho dôsledky, nie samotný oheň pekla. „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik, kto verí v neho, *nezahynul*, ale mal večný život.“ (Ján 3,16; zvýraznenie pridané). Tí, čo sú stratení, nehoria navždy; namiesto toho zahynú navždy – a v tom je veľmi veľký rozdiel!

APLIKÁCIA

- Ktoré tvoje slová alebo skutky by potenciálne mohli novoobráteného človeka priviesť do hriechu? Prečo? Na čo si treba dávať pozor?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta lásky* si prečítajte kapitoly „Pod vrchom premenenia“ a „Rozhovory s učeníkmi“ (DA 426–446; CL 278–289)

„Slávu predchádza pokora. Na významné miesto pred ľuďmi volí nebo takého pracovníka, ktorý vie – ako Ján Krstiteľ – zaujať nízke postavenie pred Bohom. Najúspešnejším pracovníkom v Božom diele je učeník s detinskou prostotou a pokorou. Nebo pomáha tomu, kto nehľadá vlastnú slávu, ale usiluje sa o záchranu ľudí.“ (DA 436; CL 285)

„Nemáme podceňovať nikoho, kto verí v Krista, aj keď slabou vierou, a ide za ním neistým krokom dieťaťa. Nech sú naše vzdelanostné, kultúrne, povahové, kresťanskovychovné a skúsenostné prednosti akékoľvek, tým všetkým sme v medziach svojich síl povinní slúžiť tým, čo toho dostali menej. Ak sme silní, máme podopierať ruky slabých. Anjeli slávy, ktorí stále hľadajú na tvár nebeského Otca, radostne slúžia jeho deťom. Zvlášť sa starajú o ľudí ustrašených a povahovo narušených. Anjeli sú vždy prítomní tam, kde je ich treba najviac, kde ľudia vedú najťažší boj s vlastným ja a zápasia v najťažších podmienkach. Kristovi skutoční spolupracovníci budú práve tu pomáhať.“ (DA 440; CL 287.288)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Prečítajte si ešte raz text Mar 8,27–29. Kedy a ako vyznávate druhým svoju vieru v Ježiša ako svojho Spasiteľa?
2. Aká je správna rovnováha medzi zážitkom spoločenstva s Kristom na vrchu premenenia a obvyčajnou skúsenosťou služby ľuďom v núdzi?
3. V triede diskutujte o odpovedi na aplikačnú otázku o „dôležitosti“ a „velkosti“ z časti na stredu. Aký je podľa vás rozdiel medzi tým, ako vníma veľkosť svet a ako ju vníma Boh? Vedeli by ste uviesť príklady ľudí, ktorých síce svet obdivuje a považuje za „velkých“, ale je dosť možné, že Boh má iný názor? A naopak, poznáte ľudí, ktorých svet prehliada, ale Boh ich môže považovať za „velkých“? Čo nám tento rozdiel hovorí o prevrátenom vnímaní ideálov, ktoré vyznáva tento svet?
4. Prečo sa potrebujeme naučiť brať hriech vážne?